

Dr. Vytautas Juozas Bieliauskas, žmogus, nemėgęs „fotografuotis“

Asta PETRAITYTĖ-BRIEDIENĖ

Nesuklysimė pasakę, kad jei ne visų, tai daugumos po Antrojo pasaulinio karo Vakaruose susikūrusių lietuviškų visuomeninių organizacijų vienas iš tikslų buvo Lietuvos išlaisvinimas ir pagalba jai. Ne išimtis ir 1958 m. susikūrusi Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB), kuri iki šių dienų vienija po pasaulį išsibarsčiusius lietuvius, buria juos į atskirų kraštų bendruomenes. Kas keleri metai PLB rengia Seimus, kuriuose renkamas Valdybos pirmininkas.

1988 m. birželio 28–30 dienomis vykusiame 7-tame PLB Seime buvo išrinktas naujasis Valdybos pirmininkas prof. dr. Vytautas Juozas Bieliauskas. Be įprastinių krašto bendruomenių einamųjų klausimų, jaunimo aktualijų, išdo reikalų, Seime buvo svarstomi ir ryšiai su Lietuva, kur tuo metu brendo didžiosios permainos (priminsime, kad 1988 m. birželio 3 d. buvo įsteigtas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis). Tad dr. V. J. Bieliausko, skirtingai nuo jo pirmtakų, laukė ne tik įprastinė veikla, bet ir nauji, kitokie, nežinomi iššūkiai. Neabejotina, kad naujajam PLB valdybos pirmininkui per visą jo ketverių metų kadenciją labai pravertė profesinės žinios ir sukauptos gyvenimo patirtys. Pasak dukters Dianos Bieliauskaitės-Vidutis, tėvas mėgo bendrauti su jaunimu, jo pomėgiai buvo krepšinis, slidinėjimas, tiesiog žolės pjovimas.

Dr. V. J. Bieliauskas gimė 1920 m. lapkričio 11 d. Lietuvoje, Plačkojuose, anuometiniame Višakio Rūdos valsčiuje (dabar – Jankų seniūnija, Kazlų Rūdos savivaldybė, Marijampolės apskritis). Pirmuosius savo mokslus jis pradėjo ir baigė Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. 1939 m. dr. V. J. Bieliauskas pradėjo filosofijos studijas Vilkaviškio kunigų seminarijoje. Dar po metų jis jau studijavo

Vytauto Didžiojo universitete. Tragiškos permainos krašte neleido dr. V. J. Bieliauskui ne tik baigti universiteto, bet ir pasilikti Tėvynėje, kur liko tėvai, broliai Kęstutis ir Antanas, sesuo Aldona.

Pasitraukęs iš Lietuvos dr. V. J. Bieliauskas studijavo Vokietijoje, Tiubingeno (Tübingen) universitete, kur 1943 m. jam buvo suteiktas filosofijos daktaro laipsnis (PhD). Tolimesnė dr. V. J. Bieliausko profesinė karjera buvo tikrai įspūdinga. 1944–1948 m. jis, kaip asistentas, dėstė psichologijos kursą Miuncheno (München) universiteto Psichologijos institute, paskui perėjo dirbti į ten pat, Miunchene, buvusį Viešosios nuomonės tyrimų institutą. Kaip ir dauguma bendro likimo tautiečių, 1949 m. dr. V. J. Bieliauskas išvyko į JAV, kur dėstė įvairiuose koledžuose: 1949 m. Pensilvanijoje (*King's College Wilkes-Barre*), nuo 1950 m. iki 1958 m. Virdžinijoje (*Richmond Professional Institute of the College of William and Mery*), buvo psichologijos katedros vedėjas. Nuo 1952 m. – diplomuotas klinikinis psichologas, Klinikinės ir taikomosios psichologijos mokyklos vadovas. 1958–1988 m. Ksavero universiteto (Xavier University) Cincinatyje, Ohajuje, profesorius, nuo 1959 m. Psichologijos katedros vedėjas, ordinarinis profesorius (1959 m.), profesorius (1978 m.), profesorius emeritas (1988 m.). 1968–1972 m. – medicinos, psichologijos ir religijos studijų tarptautinės sąjungos prezidentas. Paminėtina, kad kelerius metus dr. V. J. Bieliauskas skaitė paskaitas Floridos technologijos institute (1974–1981 m.) ir Vilniaus universitete (1976, 1982 ir 1986 m.).

Didelis profesinis užimtumas ir patirtis dr. V. Bieliauskui nesutrukdė, o gal, kaip minėta, net ir padėjo jo visuomeninėje veikloje, atskleidė jo organizacinius gebėjimus. Išvykęs iš Lietuvos, dr. V. Bieliauskas organizavo lietuvių sąjungas Bavarijos krašte ir joms pirmininkavo. Miunchene kartu su bendraminčiais įsteigė Bavarijos Lietuvių Sąjungą ir 1944–1945 m. buvo jos pirmininku. Skaičiuojant dr. V. J. Bieliausko biografijos žingsnius, akivaizdu, kad jis niekad neatsisakė draugijinės, bendruomeninės veiklos: buvo tarptautinės katalikų studentų organizacijos *Cathunitas* pirmininku, aštuonių JAV psichologijos draugijų ir tarptautinės psichologų draugijos narys, Lituanistikos instituto narys. Iki tapdamas PLB valdybos pirmininku dr. V. J. Bieliauskas buvo vienas iš Cincinačio Lietuvių Bendruomenės steigėjų, ilgamečiu jos pirmininku, taip pat JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos nariu. Pasak jo paties, „į PLB neatėjau jau kaip visiškas „grinorius“, bet gal su tam tikru pasiruošimu, kuris nebuvo taip gerai žinomas spaudoje. Aš niekuomet nemėgau per daug „fotografuotis“ ir skelbtis

laikraščiuose - ko net ir dabar nedarau.“[\[1\]](#)

Skaitydami žymiausių XX amžiaus lietuvių išeivijos veikėjų biografijas pastebėsime, kad dažnas jų, nepriklausomai nuo profesijos, rašydavo į savąją spaudą. Ne išimtis ir dr. V. J. Bieliauskas. 1944 m. kartu su bendraminčiais jis įsteigė žurnalą „Aidai“, kurį redagavo pirmus kelerius metus, buvo leidėju ir vyriausiuoju redaktoriumi. Pirmasis „Aidų“ numeris, rotatoriumi spausdintas kaip kuklus savomis lėšomis leistas biuletėnis, per kelerius metus išaugo į solidesnę lietuvišką leidinį, kurio puslapiuose savo tekstus skelbė žymiausi lietuvių išeivijos mokslo, meno, kultūros veikėjai, spėję pasitraukti iš okupuotos Lietuvos ir kalbamuojų momentu apsistoję deportuotųjų asmenų stovyklose Vakaruose.

Pasitraukęs iš „Aidų“ dr. V. J. Bieliauskas prisijungė prie savaitraščio „Im Ausland“, skirto įvairių tautų (lietuvių, latvių, estų, jugoslavų, ukrainiečių, lenkų, rusų) pabėgėlių problematikai, redaktorių kolegijos (1948-1949). Kitaip tariant, į spaudą pradėjęs rašyti dar būdamas Lietuvoje, plunksnos niekad nebuvo padėjęs į šalį, rašė lietuvių, anglų, prancūzų, vokiečių kalbomis. Dar 1946 m. išleido knygą „Žmogus šių dienų problematikoje“ („Human Behavior in Facing Contemporary Problems“, 1946 m., München), vėliau parengė leidinius „Bendruomeninių santykių mokymo programa policijos priežiūros institucijų darbuotojams“ („Community Relations Training Program for Police Supervisors“, 1969 m., Cincinnati), „The House - Tree - Person (H-T-P) research review“ (1963, 1965, 1972 ir 1980 m.). Jo skaitytų paskaitų santraukų ar įvairios apimties parengtų tekstų medicinos, filosofijos, spaudos klausimais galima aptikti ir lietuviškos enciklopedijos tomuose, ir solidžiuose moksliniuose leidiniuose (kaip „Journal of Clinical Psychology“, „Consulting Psychology Bulletin“, „Journal of Religion and Health“, „Science and Religion in dialogue“, „American Psychologist“, „Virginia Journal of Science“), ir lietuvių išeivijos leidiniuose („Draugas“, „Į Laisvę“, „Pasaulio lietuvis“, „Mūsų Vytis, „Laiškai lietuviams“). 1987 m. tapęs JAV katalikų mokslų akademijos nariu, akademiku, nuo 1990 m. dr. V. J. Bieliauskas buvo MA spaudos komiteto pirmininku.

Iš pirmo žvilgsnio atrodeš lyg atsitiktinė kandidatūra PLB valdybos pirmininko rinkimuose, dr. V. J. Bieliauskas sutelkė autoritetinę ir geografiškai plačią Valdybą, kurios pirmojoje sudėtyje buvo dr. Vytautas Antanas Dambrava (visuomeninių reikalų vicepirmininkas, diplomatas), Gabija Petrauskaitė (ryšių su kraštais ir lietuviška spauda vicepirmininkė), Algimantas Petras Gureckas (ryšių su užsieniu reikalų vicepirmininkas, teisininkas, ekonomistas), Irena

Lukoševičienė (kultūros reikalų vicepirmininkė). Per ketverius dr. V. J. Bieliausko pirmininkavimo metus prie PLB prisijungė dar kelių kraštų lietuviai, išsilaisvinę iš sovietų ir susibūrę į bendruomenes. Kitaip tariant, net ir pasiekus vieną iš tikslų – Lietuvos išlaisvinimą, PLB savo svarbos nenustojo, ji buvo reikalinga ir dar didesniajam pasaulio lietuvių skaičiui, ir pačiai Lietuvai. PLB valdybos pirmininkas siekė, kad lietuviams svarbus moralinis, kultūrinis ir socialinis išlikimas svetur tik stiprėtų. Reikia pabrėžti, kad dr. J. Bieliauskas, kaip PLB valdybos pirmininkas, lankė lietuvių bendruomenes Pietų Amerikoje, Australijoje, Europoje, dalyvavo jų susirinkimuose, diskutavo, sprendė vietos klausimus, skaitė viešas paskaitas. Taip jis ne tik skatino puoselėti lietuvių bendruomenę svetur, bet ir tvirtinti ryšius su Tėvyne, padėti jai pakilti.

PLB pirmininkas dr. Vytautas Bieliauskas atidaro lietuvių bendruomenių pirmininkų suvažiavimą Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje, 1991 m.

Minėta, kad dr. V. J. Bieliauskas, eidamas PLB valdybos pirmininko pareigas, susidūrė su naujais iššūkiais. Jam rūpėjo ne tik po pasaulį išsibarstę lietuviai, bet ir pasauliui atsivėrusi Lietuva. Jis buvo pirmuoju PLB pirmininku, kuris dalyvavo

Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime, vykusiam 1988 m. spalio 22–23 d. Vilniuje. Tuo pat metu leidinyje „Draugas“ dr. V. J. Bieliauskas rašė apie svarbų PLB vaidmenį palaikant ryšius su Lietuva, koordinuojant santykius, kurie sykiu turi būti ir individualūs, ir grupiniai, ir atsargūs, ir drąsūs: „PLB valdyba svarstė ir svarstys iš esmės įvairias ryšių su Lietuva sritis ne tik individualinėje, bet ir grupinėje plotmėje. Mes esame atsargūs, darydami sprendimus, bet mes nebijome ir nebijosime juos daryti visuomet, kai tai bus reikalinga. <...> reikia nustatyti aiškesnes gaires visiems individams ir grupėms. Yra svarbu, kad tokios gairės nesugriautų mūsų principų, iš kurių svarbiausias yra Lietuvos tautinio ir valstybinio savarankiškumo pasiekimas ir lietuviybės išėivijoje išlaikymas.“^[2] Už ryšius su Lietuva, už pagalbą jai, o ne moralizavimą dr. V. J. Bieliauskas kalbėjo ir 35-ojoje Europos lietuviškųjų studijų savaitėje^[3]. Ypatinga PLB pagalba buvo Lietuvos blokados metu, taip pat jos pagalba atnaujinant Lietuvos finansinius, kultūrinius, politinius ryšius su pasauliu, tad buvo daug bendraujama su Aukščiausios Tarybos pirmininku Vytautu Landsbergiu, pirmuoju Lietuvos ambasadoriumi Vašingtone Stasiu Lozoraičiu (jaunesniuoju). Tai buvo ir Lietuvos, ir visos lietuvių išėivijos atgimimo metai.

Dar eidamas PLB valdybos pirmininko pareigas, dr. V. J. Bieliauskas buvo VDU Atkuriamojo Senato narys (1989–1996 m.). 1995 m. jis tapo Lietuvos Respublikos prezidento patarėju specialiosioms programoms. Už nuopelnus Lietuvai dr. V. J. Bieliauskas 1999 m. buvo apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu. 1990 m. dr. V. J. Bieliauskui buvo įteiktas retas apdovanojimas: Eliso salos garbės medalis. Salos, kurioje stovi Laisvės statula, apdovanojimas įteikiamas Amerikai ir jos tautinei bendruomenei nusipelnusiems įvairių profesijų asmenims. Tarp keliolikos šimtų pavardžių yra ir kelios lietuviškos pavardės.

Pasitraukęs iš PLB valdybos pirmininko pareigų, dr. V. J. Bieliauskas nenutolo nuo bendruomeninių reikalų: 1994 m. tapo JAV LB vicepirmininku, buvo visuomeninių reikalų tarybos pirmininku. Dr. V. J. Bieliauskas mirė 2013 m. balandžio 25 d., palikęs ryškius pėdsakus ne tik PLB, bet ir visos Lietuvos bei jos išėivijos istorijoje.

^[1] „Ypatingą kadenciją baigiant. Pokalbis su PLB pirmininku dr. Vytautu Bieliausku“, *Pasaulio lietuvis*, 1992 m. birželis-liepa, nr. 6-7 / 272-273, p. 20-22.

[2] Vytautas J. Bieliauskas „Įvykiai Lietuvoje ir komunikacijos problemos“, *Draugas*, 1988 m. lapkričio 5 d., nr. 217 (40), p. 1-2.

[3] R. Kubiliūtė „35-oji Europos lietuviškųjų studijų savaitė“, *Draugas*, 1988 m. rugpjūčio 25 d., nr. 166, p. 3.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės archyvo nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

